

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum sensualitas obediat rationi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

Ad III. Dicendum, quod circa sensitivas potentias anime est duplex opinio. Quidam n. dicunt, quod manent in anima separata secundum essentiam: alii vero quod manent in essentia anime, sicut in radice, & quocumque modo dicatur, non alio modo remanent irascibilis & concupiscibilis quam alie sensitivæ vires. unde in libr. prædicto dicitur, quod anima recedens a corpore trahit secum sensum & imaginationem.

Ad IV. Dicendum, quod Aug. in li. de Tri. investigat multos modos Trinitatis in anima nostra in quibus est aliqua similitudo Trinitatis increata, quamvis vera ratio imaginis sit solum in mente, & ratione prædictæ similitudinis aliqui ponunt imaginem in rationali, irascibili, & concupiscibili quamvis non sit proprie dictum.

Ad V. Dicendum, quod charitas & spes non sunt in irascibili & concupiscibili proprie loquendo, cum dilectio charitatis expectatio spei sint sine passione: sed dicitur charitas esse in concupiscibili in quantum est in voluntate, prout hæret actus similes concupiscibili, & simili ratione de esse spes in irascibili.

Ad VI. Dicendum, quod irascibilis & concupiscibilis dicuntur esse humane, sive rationales non per essentia quasi ad partem superiorem pertineant: sed per participationem in quantum obediunt rationi, & participant regimen eius, ut Damasc. dicit.

Ad VII. Dicendum, quod gaudium & timor, quod sunt passionis, non remanent in anima separata, cum corporali immutatione peragatur: sed remanent actus voluntatis similes illis passionibus.

ARTICULVS IIII. Vtrum sensualitas obediat rationi.

Q VARTO queritur, utrum sensualitas obediat rationi, & videtur quod non. Rom. 7. dicitur. Non enim quod uolo facio: sed quod odi malum, illud facio. hoc enim dicitur ut quædam gl. exponit propter motus sensualitatis. ergo sensualitas voluntati & rationi non obedit.

¶ 2. Præ. Ibidem dicitur, ut deo aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee: hæc autem lex est concupiscentia. ergo repugnat legi mentis, id est rationi, & ita non obedit ei.

¶ 3. Præ. Sicut ordinantur apprehensivæ adinueniunt, ita appetitivæ: sed intellectus non habet in potestate sua actus exteriorum sensuum; non enim videmus aut audimus quicquid intellectus decernit, ergo nec motus sensualitatis sunt in potestate rationalis appetitus.

¶ 4. Præ. Naturalia in nobis non subduntur rationi: sensualitas naturali impetu tendit in suum appetibile. ergo motus sensualitatis non subditur rationi.

¶ 5. Præ. Motus sensualitatis sunt anime passionis ad quas determinatæ dispositiones corporum requiruntur, ut A. uic. determinat, sicut ad iram sanguis calidus & subtilis, ad gaudium temperatus sanguis: sed dispositio corporalis non subditur rationi. ergo nec motus sensualitatis.

SED CONTRA est, quod Damasc. dicit, quod irascibilis & concupiscibilis participat aliquantulum rationem, quæ sunt partes sensualitatis. ergo & motus sensualitatis est in potestate rationis. hoc idem habet ex dictis Philof. in 1. Eth. & ex Grego. Nissen.

RESPON. Dicendum, quod in ordine mobilium & motorum est deuenire ad aliquod primum, quod est mouens se à quo mouet illud, quod non est ex se motum: quia omne quod est per aliud reducitur ad per se, ut habetur ex 8. Phyl. unde cum voluntas seipsam moueat ex hoc quod est diuina sui actus, oportet

quod vires alie, quæ seipsas non mouent, ab alio quo mouentur. Tanto autem vnaquæque aliarum virium plus de motu eius participat, quanto sit ei propinquior. Vnde ipsa appetitivæ inferiores voluntati obediunt quantum ad suos principales actus, utpote ei propinquissima. Alie vero magis remouentur, ut nutritiua, & generatiua mouentur a voluntate, quantum ad aliquos earum exteriores actus, subduntur autem appetitivæ inferiores, scilicet irascibilis & concupiscibilis rationi tripliciter. Primo quidem ex parte ipsius rationis: cum n. eadem res sub diuersis conditionibus considerare possit & delectabilis & horribilis reddi: ratio opponit sensualitati mediante imaginationem rem aliquam sub ratione delectabilis, vel tritabilis sicut quod ei videtur, & sic sensualitas mouetur ad gaudium vel tristitiam. & ideo dicit Phil. in 1. Eth. quod ratio semper suadet ad optima. Secundo, ex parte voluntatis: in viribus n. ordinatis adinueniuntur & connexis ita se habet, quod motus intensus in una earum, & præcipue in superiori redundat in aliam. Vnde, cum motus voluntatis per electionem intenditur circa aliquid, irascibilis & concupiscibilis sequitur motum voluntatis. vnde dicitur 1. 3. de Anima, quod appetitus mouet appetitum, superior. scilicet inferior em, sicut sphaera sphaera in corporibus coelestibus. Tertio ex parte motus exequentis: sicut n. in exercitu progredi ad bellum pendet ex imperio ducis, ita in nobis vis motiua non mouet membra, nisi ad imperium eius quod in nobis principatur, i. rationis, qualiscunque motus fiat in inferioribus viribus. Vnde ratio irascibilem, & concupiscibilem reprimat, ne in actum exteriorem procedant, propter quod dicit Gen. 4. Subter te erit appetitus tuus. & sic patet quod concupiscibilis, & irascibilis subduntur rationi, & similiter sensualitas, quamvis nomen sensualitatis pertineat ad has vires, non secundum quod participat rationem: sed secundum naturam sensitivæ partis. Vnde non ita proprie dicitur quod sensualitas subditur rationi, sicut de irascibili & concupiscibili.

Ad PRIMVM ergo dicendum, quod verbum illud Apostoli intelligitur quantum ad hoc, quod non est in potestate nostra uniuersaliter omnes inordinatos motus sensualitatis impedire; quamuis possumus impedire singulos, ut patet ex dictis.

Ad II. dicendum, quod sensualitas quantum est de se, repugnat rationi: tamen ratio potest eam reprimere, ut patet ex dictis.

Ad III. dicendum, quod inferiores apprehensivæ obediunt superiori, ut patet de imaginatione, & aliis sensibus interioribus; sed quod exteriores sensus intellectui non obediunt, contingit ex hoc quod sensus exterior indiget re sensibili ad sentiendum sine qua in actum exire non potest.

Ad IIII. dicendum, quod appetitivæ inferiores naturaliter tendit in rem aliam, nisi postquam proponitur sibi sub ratione proprii obiecti, ut ex dictis patet. Vnde cum in potestate rationis sit sub diuersis rationibus, unam & eadem rem proponere, utpote cibum aliquem, ut delectabilem, & ut mortiferum, potest in diuersa ratio sensualitatem mouere.

Ad V. dicendum, quod dispositio corporalis, quæ pertinet ad complexionem corporis, non subditur rationi: sed hoc non requiritur ad hoc, quod passiones prædictæ in actu sint; sed quod hæc sit ad eas habilis. Actualis vero transmutatio corporis, utpote accessio sanguinis circa cor, vel aliquid huiusmodi quod actus passiones huiusmodi concomitatur, sequitur imaginationem, & propter hoc subditur rationi.

Quest. dis. Tho. MMM. Ar-

Tex. c. 57. com. 2.

q. de lib. art. 1.

in corp. art.

Art. 1. huius quest. D. 2. 4.